

Les últimes lletres

El llast de la memòria

CASAS i MATA, Cristina.

La mateixa pedra.

CCG Edicions.

Girona, 2007.

67 pàgines.

El relat de Cristina Casas constitueix una bona mostra de la narrativa experimental a casa nostra, fet que li va valer el premi literari Ciutat d'Olot 2006 d'aquesta modalitat.

La mateixa pedra es compon de diversos relats molt breus, encapçalats pel nom de l'espai on transcorren —amb una toponímia que alterna entre realitat i ficció— i que tenen com a eix vertebrador l'ambivalència del cicle vital. Cal dir que el principi de l'obra submergeix el lector en un temps i un espai indeterminats que constitueixen, tanmateix, el marc de les vivències quotidianes dels personatges que poblen les seves pàgines. A la indeterminació temporal i espacial s'afegeix la de la veu narrativa: ens trobem davant d'un relat fragmentat i pluriperspectivista, on cada veu vol fer sentir la seva experiència, el seu malestar davant d'un món decrepít.

El lector pot sentir-se desorientat en aquest temps remot i ple d'el·lipsis, fins que de manera sobtada irromp en el text una referència que el trasllada al context de la Guerra Civil Espanyola. Es tracta d'un gir inesperat que no deixa de ser sorprenent, encara que vagi precedit d'un

relat llegendari situat en temps de la reconquesta, que funciona d'introducció —a partir d'una reflexió clarivident—: «amb els anys només havien variat els bàndols». L'espiral de violència no fa sinó accentuar la corrupció d'un món condemnat des de bon principi: el despoblament, la ruïna material vinculada a la decrepitud física, l'inexorable pas del temps i la caducitat de l'ésser humà enfront de la natura, constitueixen algunes de les reflexions que es poden extreure a partir dels bocins biogràfics que ofereix el text.

D'altra banda, resulta molt interessant el vessant de creació lèxica que desenvolupa l'autora, així com l'alt grau d'adjectivació present al llarg de tot el relat i la intensitat de les imatges que proposa («als bens se'ls esmicolà la llana, com pa engrunat que donem als coloms», per citar-ne tan sols un exemple). Tot plegat contribueix a aconseguir una desautomatització del llenguatge i a desvetllar d'aquesta manera l'atenció del lector. Malgrat que la modernitat tècnica contrasti amb una temàtica de caràcter més recurrent, forma i fons es complementen magníficament a l'hora de transmetre el missatge. Així ho veiem en l'autèntic leitmotiv del llibre, la casa: correlat de la decrepitud física dels seus habitants i veu de la memòria col·lectiva. La sentència que clou el relat planteja precisament el problema del llegat de la memòria, els intents per defugir-lo i, d'altra banda, la necessitat d'assumir aquesta herència perquè l'home desapareix, però els seus descendents tornaran a topiar-se amb la mateixa pedra.

Clara Barnada

